

מהו מקצוע הריאומטולוגיה?

ריאומטולוגיה היא מקצוע התמחות-על ברפואה פנימית המתמחה באבחון, טיפול ומחקר של מגוון המחלות הריאומטיות. חלק ניכר מהמחלות הריאומטיות מתייצג בתסמינים של כאב, נפיחות ורגישות של מפרקי הגוף, אך מקצוע הריאומטולוגיה רחב יותר ממחלות מפרקים וכולל מגוון רחב של מחלות רב-מערכתיות אוטואימוניות.

מערכת החיסון של גופנו פועלת להגנת הגוף בפני מחוללים חיצוניים של מחלות, כגון חיידקים נגיפים וטפילים. אך לעיתים, מערכת החיסון מפנה את זרועותיה כלפי תאים או רקמות עצמיות של הגוף, תופעת פתולוגית הנקראת מחלה אוטואימונית (כלומר חיסון נגד-עצמי). קיימות מחלות אוטואימוניות רבות הפוגעות במספר אברים בגוף, והטיפול במחלות אוטואימוניות רב-מערכתיות מהווה חלק חשוב בעבודתו של הריאומטולוג. המערכות בגוף הנפגעות לרב במחלות אלו הן העור, מערכת הנשימה והלב, הכליות ומערכת העצבים.

הריאומטולוג הקדיש שנים רבות בהתמחות בתחום רפואה פנימית ובתחום הריאומטולוגיה ומשמש כיועץ לרופאים מתחומי רפואה אחרים באבחון וטיפול מחלות אלו.

דלקות מפרקים

דלקת מפרקים שיגרונית (Rheumatoid arthritis, RA) פוגעת ב- 1% מכלל האוכלוסיה ופוגעת במפרקים הקטנים והגדולים של הגוף. המחלה כרונית ובמידה ואינה מטופלת כראוי, גורמת נזקים בלתי הפיכים במפרקים המובילים לסבל, נכות ותמותה מהמחלה. בנוסף, קיימים סוגים אחרים של דלקת מפרקים דלקתית, כגון דלקת מפרקים משנית לספחת העור (Psoriatic arthritis), דלקת מפרקים משנית למחלות מעיים דלקתיות (מחלת קרון וקוליטיס מכויבת), דלקת מפרקים תגובתית לזיהומים.

דלקת המפרקים מתאפיינת בכאב עם נפיחות ונוקשות של מפרקים קטנים וגדולים, והגבלה בטווח התנועה של המפרקים המודלקים. בבדיקת דם ניתן למצוא מדדי דלקת מוגברים, וברב האנשים הלוקים בדלקת מפרקים שיגרונית (RA) מוצאים בדם סמנים אופייניים – גורם שיגרוני (Rheumatoid factor; RF) ו/או נוגדן נגד CCP (Anti-CCP). דלקת מקשחת של עמוד השדרה (Axial/ankylosing spondylitis) מתאפיינת בכאב גב המוחמר בתקופות מנוחה, בעיקר בזמן השינה בלילה ובעת היקיצה בבקר, מלווה נוקשות בקר של הגב, המשתפרים במשך היום.

אבחון המחלה מתבסס על נוכחות סימנים אופייניים בבדיקת המפרקים (נפיחות ורגישות ושינוי צורה של מפרקים קטנים של כפות הידיים ורגליים), בדיקות מעבדה וצילומי רנטגן אופייניים.

בשנים האחרונות חלה התפתחות ניכרת באמצעי האבחון המוקדם של המחלה באמצעות בדיקות דם ייחודיות ואמצעי דימות, כגון בדיקת על-קולית (אולטא-סאונד) ותהודה מגנטית של המפרקים.

במקביל, חלה התקדמות משמעותית בשימוש בתרופות ביולוגיות, המאפשרות טיפול יעיל בתסמיני המחלה ובמניעת התקדמות הנזק למפרקים ושיפור איכות ותוחלת החיים של הלוקים במחלה זו.

לאור ההתפתחות האדירה שחלה בעשור האחרון בתחום הטיפול בדלקות מפרקים, קיימת חשיבות אדירה לאבחון המוקדם של המחלות הריאומטיות והתחלת הטיפול בשלבי

המחלה המוקדמים לפני היווצרות נזק בלתי הפיך למפרקים ואברים אחרים הנגועים במחלות אלו.

שיגדון (gout, podagra)

מחלה זו מתאפיינת בהתקפים של כאב, אודם ותפיחות מקומית של מפרקם, במיוחד בסיס הבהון הגדולה בכף הרגל, החוזרים על עצמם מידי ימים עד חדשים. המחלה נגרמת עקב שקיעה של גבישים של חומצת שתן (חומצה אורית), שרמתה גבוהה בדם. הטיפול במחלה מבוסס על מתן תרופות נוגדות דלקת ותרופה המפחיתה את הרמה של חומצת שתן בדם, לצד דיאטה דלת מאכלים העשירים בפורינים (בשר אדום ושתיית אלכוהול).

זאבת אדמנתית מערכתית (לופוס) (Systemic lupus erythematosus, SLE;

מחלה אוטואימונית רב-מערכתית, הפוגעת בעיקר בנשים צעירות בשנות ה-20 עד 40 לחייהן. המחלה מתבטאת בקיומם של נוגדנים המכוונים נגד גרעין התא ומערבת רקמות ואברים רבים, במיוחד המפרקים, עור, תאי הדם, ריאות, כליות ומערכת העצבים. הטיפול במחלה כולל מגוון תרופות המיועדות לשנות את תגובת מערכת החיסון כנגד הרקמות העצמיות של החולה.

תסמונת הנוגדנים נגד-פוספוליפיד (APLA)

התסמונת כוללת פקקת (טרומבוזה) של כלי דם עורקיים וורידיים וכן סיבוכים בזמן הריון, כגון הפלות חוזרות, רעלת הריון ומות עובר. הטיפול בתסמונת זו מבוסס על מתן תרופות הנוגדות את קרישת הדם.

וסקוליטיס (Vasculitis)

מחלות אוטואימוניות המתאפיינות בדלקת בדופן כלי הדם בגוף, וכתוצאה מכך נגרמת פגיעה באברים שונים, בעיקר העור, כליות, ריאות, מערכת העיכול ומערכת העצבים. אלו מחלות נדירות המופיעות בצעירים ומבוגרים, הגורמות פגיעה משמעותית בתפקוד אברי הגוף הנגועים במחלה.

המחלות העיקריות הנכללות בוסקוליטיס הן גרנולומטוזיס ע"ש וגנר (Wegener's

granulomatosis) פוליארתריטיס נודוזה (Polyarteritis nodosa), מחלת בכצ'ט (Behçet's disease),

מחלת טקייסו (Takayasu's arteritis), פולימיאלגיה ריאומטיקה (Polymyalgia rheumatic)

ודלקת תאי-ענק של עורקי הרקה (Temporal arteritis).

הטיפול במחלות אלו כולל מתן תרופות סטרואידים, תרופות המשפיעות על מערכת החיסון (טיפול כימי) ותרופות ביולוגיות.

מחלת סיוגרן (Sjogren's disease)

מחלה אוטואימונית הגורמת לירידה בתפוקת הדמעות בעיניים והרוק בפה, ובמקרים מסוימים גם דלקת מפרקים, ריאות, כליות או מערכת העצבים. ניתן למצוא בבדיקת דם נוגדנים אופייניים למחלה זו.

(Osteoarthritis) מחלת מפרקים שחיקתית - ניוון הסחוס

אוסטיאוארטריטיס (אוסטיאוארטרוזיס) הינה מחלת המפרקים השכיחה ביותר, במיוחד בבני 50 ומעלה, הנגרמת עקב הידלדלות שכבת הסחוס במפרקים. כתוצאה מכך, נגרם כאב במפרקים, אך ללא סימנים בבדיקת המטופל או בבדיקת דם לקיומה של דלקת.

הטיפול כולל תרופות לשיכוך כאב, פיזיותרפיה ובמקרים מסוימים ניתוחים אורתופדיים
(החלפת מפרק ברך או ירך, או ניתוח באגודל)